

Foto: Colourbox

Arvid Lagercrantz skrev boken om sin bipolära sjukdom för att dela sin ensamhet, och även om han beskriver erfarenheter som få av oss har upplevt lyckas han också förmedla att det går att identifiera sig med många av de svårigheter som psykiskt sjuka plågas av. Personen på bilden har inget samband med artikeln.

Personlig rapport om bipolär sjukdom

MITT GALNA LIV

En memoar om psykisk sjukdom
227 sidor

Författare: Arvid Lagercrantz
Förlag: Lind & Co; 2010

ISBN; 978-91-74-61002-4

Arvid Lagercrantz är journalist och arbetade under en stor del av sitt yrkesverksamma liv på Sveriges Radio. Hans journalistiska gärning har beskrivits som »gåvan att på få minuter förmedla väsentligheter, avskalade journalistiskt effektsökeri«. Nu väljer han att dela sin egen erfarenhet av svår psykisk sjukdom med oss, och han gör det just så, avskalat och utan effektsökeri.

Lugnt och metodiskt guidar han oss igenom den bipolära sjukdomens alla faser, från de tidiga tecknen på att ett nytt skov är på gång till den fullt utvecklade manins personlighetsfrämmande symtom i form av våldsamt, fixeringar och bisarra beteenden.

Han berättar initierat om terapi och medicinering och väjer inte för det löjliga och skamfyllda utan delger oss detaljer om självupptagenhet och tabubelag-

da fantasier utan att för ett ögonblick förlora i värdighet. Hans berättelse blir drabbande i all sin uppriktighet, konsekvenserna av psykisk sjukdom kan vara så här svåra men det är ändå möjligt att gå på gång hitta tillbaka till livet och vardagen igen.

Arvid Lagercrantz berättar med utgångspunkt i sin sjukdom, men han är inte sin sjukdom och det är inte sjukdomen som avgör vilken riktning hans liv tar. Han

har drömmar och planer, och tack vare sina resurser kan han utvecklas både personligt och yrkesmässigt och förefaller inte tappa hoppet trots täta skov av sjukdomen. Hans bror Nils tar däremot sitt liv bara 21 år gammal, och sorgen efter brodern är en livslång följeslagare. Här ligger ett viktigt budskap, de flesta människor kan med rätt hjälp klara av att leva med svår sjukdom vare sig den är psykisk eller fysisk, men inte alla.

Varför klarar sig Arvid men inte brodern? Hade broderns sårbarhet varit möjlig att upptäcka innan han tog sitt liv? Bättre kartläggning av såväl resurser som svårigheter hos varje individ som drabbas av psykisk ohälsa ser jag

som en viktig uppgift för vården. Vi har olika förutsättningar att hantera sjukdom oavsett sjukdomens svårighetsgrad, och det måste vägas in i behandlingsplaneringen om vi ska uppnå en jämlik vård.

Arvid Lagercrantz skrev boken för att dela sin ensamhet, och även om han beskriver erfarenheter som få av oss har upplevt lyckas han också förmedla att det går att identifiera sig med många av de svårigheter som psykiskt sjuka plågas av. Vi kan väl alla känna igen något av den dubbelhet som ligger i den bipolära sjukdomens natur; till exempel att vara rädd men ändå våga visa upp en yta som inte har någon koppling till den inre känslan. Trots dessa möjligheter till igenkänning är psykisk ohälsa fortfarande behäftad med tabun och rädslor som förstärker ensamhetskänslan hos den som drabbas. Jag tror att den dag kommer när vi har ett samtalsklimat som medger att vi berättar om våra erfarenheter av psykisk ohälsa och att den stigmatisering som fortfarande omger psykisk sjukdom då kommer att avta.

Arvid Lagercrantz har skrivit en bok som kan läsas av alla och som kommer att underlätta den processen.

Ullakarín Nyberg

med dr, överläkare, S:t Görans sjukhus
Norra Stockholms psykiatri

Påläst patient utan diagnos eller bot

DEN SKAKANDE KVINNAN

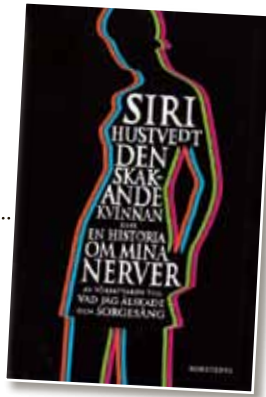
(The shaking woman or A history of my nerves; översättning Ulla Roseen)

223 sidor

Författare: Siri Hustvedt

Förlag: Norstedts; 2010

ISBN; 978-91-130-2629-9

Den allvetande läkarens tid är förbi. Pålästa patienter, försedda med utskrifter från Internet, blir allt fler. Läkare som är obekväma med det skulle förmodligen få hjärtat i halsgropen om Brooklynförfattaren Siri Hustvedt klev in på mottagningen med en krämpa. När hon utvecklar ett psykosomatiskt symtom – hon börjar skaka okontrollerbart i hela kroppen när hon ger en minnesföreläsning över sin avlidne professors pappa inför kollegorna på dennes college – är hon nämligen ovanligt väl förberedd. Migrän sedan ungdomsåren har gjort henne förtrogen med humörsvängningar, godartade hallucinationer och andra nyckfulla aurafenomen. Hon har för sin huvudvärk provat allsköns neuropsykofarmaka. Hon har reflekterat över sitt tillstånd i seminariegrupper om neuropsykoanalys, och hon har läst såväl historisk som aktuell neurologisk och psykiatrisk litteratur. Och med skakningarna får hon åter, oförmögen som hon är att tygla sin olydiga kropp, ta sina kunskaper och sin introspektion i bruk för att försöka förstå vad det är som egentligen händer när hon börjar skaka.

De nya symtomen sätter i gång ett tillbakablickande på hennes egna sjukdomserfarenheter och ett sökande i litteraturen efter andra fallbeskrivningar som kan ha bäring på hennes egen sjukdomsbild. Med start i de egna darrningarna utvecklar sig texten efter hand till en slags idéhistorisk exposé: »... ett sökande efter perspektiv som kan belysa vem och vad den skakande kvinnan är. Jag kan inte låta mig nöja med att betrakta henne genom endast ett fönster. Jag måste se henne från varje vinkel.«

Och så blir det. Hustvedt söker outtröttligt, ja, lidelsefullt efter sanningen om sin kropps kapriser, inte med forskarens systematiska tillvägagångssätt utan som en spårhund som kors och tvärs genomsöker område efter område varhelst den får upp vittring. Och under resans gång går hon oförväget i dialog

Läkare som är obekväma med att deras patienter är pålästa, försedda med utskrifter från internet, skulle förmodligen få hjärtat i halsgropen om Brooklynförfattaren Siri Hustvedt klev in på mottagningen med en krämpa.

med levande och döda författare om viljan, minnet, drömmarna, omedvetna känslor, hysteriska symtom, dissociation, simulering och förhållandet mellan kropp och själ.

Det är svårt att inte imponeras av hennes receptivitet och uppslagsrika sätt att använda sina kunskaper i förhållande till vad som tilldrar sig i hennes kropp. Hon låter Rizzolatti (spegelneuroner) komma i samspråk med Merleau-Ponty (fenomenologins »levda kropp«). Neurologer från den klassiska epoken som Freud (psykoanalys), Charcot (hysteri) och Janet (dissociation) får ha en dialog med hjärnforskare som Sperry (split brain) och LeDoux (emotional brain). Filosofer som Wittgenstein, Husserl och Hacking deltar i samtalet och författare som Dostojevskij och Proust citeras som sanningsvittnen. Här ser man inga spår av de vetenskapliga disciplinernas gränsdragningstyranni.

Men texten tyngs heller aldrig av ett tomt briljerande med »lärdom«. Hus-

tvedts röst tränger igenom – hon är en lysande skribent – och drunknar aldrig i kören av experter. Med sin prövande hållning håller hon samtalet vid liv och får det att utvecklas i allt fler förgreningar, mot allt större fördjupning. Hustvedt finner otaliga gånger ytterligare en dimension av problemet som måste undersökas för att förståelsen ska ökas, även om hon själv aldrig gör anspråk på att sitta inne med det slutgiltiga svaret.

Ingen diagnos alltså. Och ingen bot. Symtomen blir hon inte av med. Hon förblir den skakande kvinnan. Men aldrig förr har jag stött på en så informerad och sofistikerad patient. Om sanningen ska fram är det tveksamt om jag ens mött en så påläst kollega. Boken rekommenderas därför var och en som tror sig stå ut med att möta en patient som kanske visar sig veta mer än doktorn själv.

Anders Lundin
leg läkare, neurolog och psykiater,
Lidingö

Foto: Marion Ettlinger